

Forslag til endring av vedtektsbestemmelse om stemmeplikt i Hovedstyret

Saken er fremmet av:

Fremmes av seksjonsstyret i Juristforbundet – Dommerforeningen (Den norske Dommerforening) til Juristforbundets hovedstyre og landsmøte, jf. vedtak i Dommerforeningens styremøte 7. september 2026.

Sakens bakgrunn og begrunnelse:

Forslag til endring av vedtektsbestemmelse om stemmeplikt i Hovedstyret

I Norges Juristforbunds gjeldende vedtekter, sist endret i 2024, heter det:

§ 3-4-2 Hovedstyrets møter

Hovedstyret fører protokoll fra alle sine møter. Protokollen sendes til seksjonsstyrene og legges på nettsidene til Juristforbundet.

Hovedstyret er beslutningsdyktig når minst fem medlemmer er til stede, med unntak av saker etter § 2 – 4 om disiplinærreaksjoner. Styremøtene ledes av presidenten, alternativt visepresidenten eller særskilt valgt møteleder. Ved stemmelikhet har møteleder dobbeltstemme. Styremedlemmene har stemmeplikt.

Forslaget går ut på

- 1) At det gjøres følgende tilføyelse til slutt i § 3-4-2 andre ledd:

Det er adgang til å stemme blankt. Møteleder bør varsles i forkant dersom et medlem av styret vurderer å stemme blankt.

Et alternativt forslag er

- 2) At det gjøres følgende tilføyelse til slutt i § 3-4-2 andre ledd:

Styremedlemmer fra Dommerforeningen har adgang til å stemme blankt. Møteleder bør varsles i forkant dersom et medlem av styret vurderer å stemme blankt.

Et ytterligere alternativt forslag er:

- 3) At § 3-4-2 andre ledd siste punktum strykes – altså at stemmeplikten fjernes.

Kommentar til forslaget

Vedtektene fastsetter i dag en stemmeplikt for hovedstyrets medlemmer. Det er ingen åpning for å avstå fra å stemme eller stemme blankt. I visse saker kan det være ønskelig å ha en slik mulighet. Dette kan særlig være aktuelt i saker av retts- eller interessepolitisk art, der det kan være sterke interesser som trekker i ulike retninger. Etter hvert som Juristforbundet styrker sin politiske profil, engasjerer seg og blir mer synlig i den politiske debatten, vil en slik mulighet bli mer aktuell. Selv om det å avstå eller stemme blankt heller ikke er helt nøytralt, vil det kunne oppleves som mindre belastende enn å stemme uttrykkelig for eller mot et forslag som anses kontroversielt.

Som Juristforbundets øverste organ mellom landsmøtene, ligger det til hovedstyret å lede Juristforbundets virksomhet. Som medlem i hovedstyret er man ansvarlig for 25 000 medlemmer, et budsjett på 120 millioner kroner, 50 ansatte og 1500 tillitsvalgte. Man må derfor ha et helhetlig og

overordnet blikk på organisasjonen, også ved stillingtaken i enkeltsaker, ved utforming av en felles politikk mv. Selv om man da må legge sektorinteresser til side i stor grad, kan det i visse tilfeller bli unødig krevende å skulle ta stilling for eller mot et konkret forslag.

Samtidig er det hensyn som taler for å beholde stemmeplikten i vedtektene, i hvert fall som et klart utgangspunkt. Bestemmelsen antas å være uttrykk for et organisasjonsmessig prinsipp om at de valgte styremedlemmene har ansvar for å delta i beslutningene og ta standpunkt.

Det antas at en adgang til å stemme blankt eller avstå sjelden vil bli brukt i praksis. For å understreke at dette skal være en sikkerhetsventil, kan det også legges til en varslingsplikt dersom man ser at det kan være aktuelt å bruke adgangen i en enkeltsak. For eksempel at man bør orientere møteleder i forkant av møtet dersom man på bakgrunn av agendaen og saksdokumentene ser at det kan bli aktuelt å stemme blankt.

Videre har Dommerforeningen mottatt innspill fra tillitsvalgte fra andre seksjoner i Juristforbundet om at det kan være hensiktsmessig å begrense en adgang til å stemme blankt slik at den bare gjelder for hovedstyremedlemmer fra Dommerforeningen. Bakgrunnen for dette er at behovet for å kunne stemme blankt særlig antas å gjøre seg gjeldende for denne seksjonen.

For Dommerforeningen gjør det seg i tillegg gjeldende særlige grunnlagshensyn. Dommere utøver dømmende myndighet på vegne av den tredje statsmakt og skal, både faktisk og utad, kunne opptre med den uavhengighet, upartiskhet og integritet som følger av domstolenes konstitusjonelle rolle. Dette tilsier en viss tilbakeholdenhet med å binde dommerrepresentanter til uttrykkelige standpunkter i saker der Juristforbundet inntar interessepolitiske posisjoner som kan berøre domstolenes stilling, rettsstatlige spørsmål eller forholdet til de øvrige statsmaktene. En adgang til å stemme blankt vil i slike tilfeller kunne fungere som en snever sikkerhetsventil, uten å svekke hovedregelen om aktiv deltakelse og ansvarlig styrearbeid.

Når det gjelder vedtektene i andre, tilsvarende organisasjoner, varierer utformingen noe. Advokatforeningen har ingen bestemmelse om stemmeplikt i sitt hovedstyre. Eksempelvis er det heller ikke slike bestemmelser for hovedstyrene i Tekna (Lover for Tekna – del III), Samfunnsviterne (Vedtekter - § 5), Econa eller for styret i Akademikerne (Vedtekter - § 5.3). Legeforeningen har derimot en bestemmelse om stemmeplikt i deres styre (Lover for Den norske legeforening - § 3-2-2).

Det er ulike måter å endre Juristforbundets vedtekter på, for å ivareta adgangen til å avstå fra å stemme eller stemme blankt.

For å ivareta innvendinger mot å oppheve stemmeplikten foreslås alternativ 1 over. Bakgrunnen for alternativ 2, som begrenser adgangen til å stemme blankt til styremedlemmer fra Dommerforeningen, er det redegjort for ovenfor.

Det kan stilles spørsmål om det er et praktisk behov for å ha en bestemmelse om stemmeplikt i Hovedstyret. Når det gjelder vedtektene i andre, tilsvarende organisasjoner, varierer utformingen noe – slik det er redegjort for over. En vedtektsendring som foreslått i alternativ 3) er enklere, og mer i samsvar med det som ser ut til å være vanlig i andre, tilsvarende organisasjoners vedtekter.

Tilsvarende endring i forslag til reviderte vedtekter

I forslaget til reviderte vedtekter for Juristforbundet, som er under utarbeidelse av en arbeidsgruppe oppnevnt av Hovedstyret, er bestemmelsen om stemmeplikt i Hovedstyret foreslått videreført i § 3-3-6:

§ 3–3–6 Hovedstyrets møter

Styremøtene ledes av presidenten, visepresidenten eller særskilt valgt møteleder. Ved stemmelikhet har møteleder dobbeltstemme. Styremedlemmene har stemmeplikt.

Hovedstyret er beslutningsdyktig når minst fem medlemmer er til stede.

Hovedstyret fører protokoll fra alle sine møter. Protokollen sendes til seksjonsstyrene og legges på nettsidene til Juristforbundet.

For det tilfellet at landsmøtet vedtar de reviderte vedtektene, er forslaget

- 1) At første ledd siste punktum flyttes til et nytt utvidet annet punktum, som lyder slik:

Styremedlemmene har stemmeplikt. Det er adgang til å stemme blankt. Møteleder bør varsles i forkant dersom et medlem av styret vurderer å stemme blankt.

Eksisterende/foreslått § 3-3-6 andre og tredje ledd blir nytt tredje og fjerde ledd.

Alternativt forslag:

- 2) At første ledd siste punktum flyttes til et nytt utvidet annet punktum, som lyder slik:

Styremedlemmene har stemmeplikt. Styremedlemmer fra Dommerforeningen har adgang til å stemme blankt. Møteleder bør varsles i forkant dersom et medlem av styret vurderer å stemme blankt.

Eksisterende/foreslått § 3-3-6 andre og tredje ledd blir nytt tredje og fjerde ledd.

Ytterligere alternativt forslag:

- 3) § 3-3-6 første ledd siste punktum strykes.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget gjelder en vedtektsendring av Juristforbundets sentrale vedtekter. Det medfører ingen økonomiske eller administrative konsekvenser.

Hovedstyrets vurdering

Det generelle utgangspunktet er at hovedstyrets medlemmer bør ta aktivt ansvar for beslutningene styret fatter. Det kan likevel være behov for en snever sikkerhetsventil av hensyn til rolle, integritet og uavhengighet. Dette kan være spesielt viktig for en dommer som deltar på møtene i hovedstyret på vegne av Dommerforeningen, og som dermed vil være opptatt av å opptre mest mulig upartisk både innenfor og utenfor dommerembetet. Særlig kan dette være viktig i politiske saker til behandling i hovedstyret som berører rettspleien. Etter hvert som Juristforbundet styrker sin politiske profil, vil behovet for å kunne avstå fra å stemme i enkelte retts- eller interessepolitiske for Dommerforeningens medlemmer være et økende behov.

Alternativ 1 fra forslagsstiller går ut på at alle kan stemme blankt. Dette likebehandler alle medlemmene av hovedstyret og håndterer alles rollekonflikter. Risikoen er at ansvarsfølelsen og tydeligheten i voteringene svekkes dersom ordningen brukes ofte.

Alternativ 2 gir kun styremedlemmer utpekt av Dommerforeningens muligheten til å stemme blankt. Dette ivaretar særlige hensyn ved dommerrollen, men gir ulike rettigheter til hovedstyrets medlemmer. En utfordring ved forslaget er at det ikke sonderer mellom medlemmer av Dommerforeningen som deltar i møtene på vegne av Dommerforeningen, og direkte valgte representanter og varaer til disse som representerer seg selv og dermed ikke Dommerforeningen.

Alternativ 3 foreslår å oppheve stemmeplikten helt. Dette gir enklere vedtekter, men svekker forventningen om å ta standpunkt. Dette forslaget kan også skape uklarhet om votering og flertallsberegning. På den annen side kan det fremheves at stemmeplikt sjeldent vedtektsfestes istatuttene til en frivillig forening.

Ingen av forslagene innebærer økonomiske kostnader.

Konklusjon

Alternativ 3 anbefales som den mest balanserte og administrativt forutsigbare løsningen

Forslag til vedtak

Hovedstyret anbefaler overfor landsmøtet å stryke siste punktum i Juristforbundets någjeldende vedtekter § 3-4-2 andre ledd.

Dersom reviderte vedtekter vedtas:

Hovedstyret anbefaler overfor landsmøtet å stryke siste punktum i Juristforbundets reviderte vedtekter § 3-3-6 første ledd.

Forslag til protokolltekst:

Landsmøtet vedtok at Juristforbundets vedtekter § 3-4-2 andre ledd siste punktum skulle strykes.

Dersom reviderte vedtekter vedtas:

Landsmøtet vedtok at reviderte vedtekter § 3-3-6 første ledd siste punktum skulle strykes.